

Bred genomgång av forskning kring schizofreni

SCHIZOPHRENIA MODERN CONCEPTS AND RESEARCH FINDINGS.

195 sidor.

Redaktörer: Håkan Hall, Elisabeth Hall.

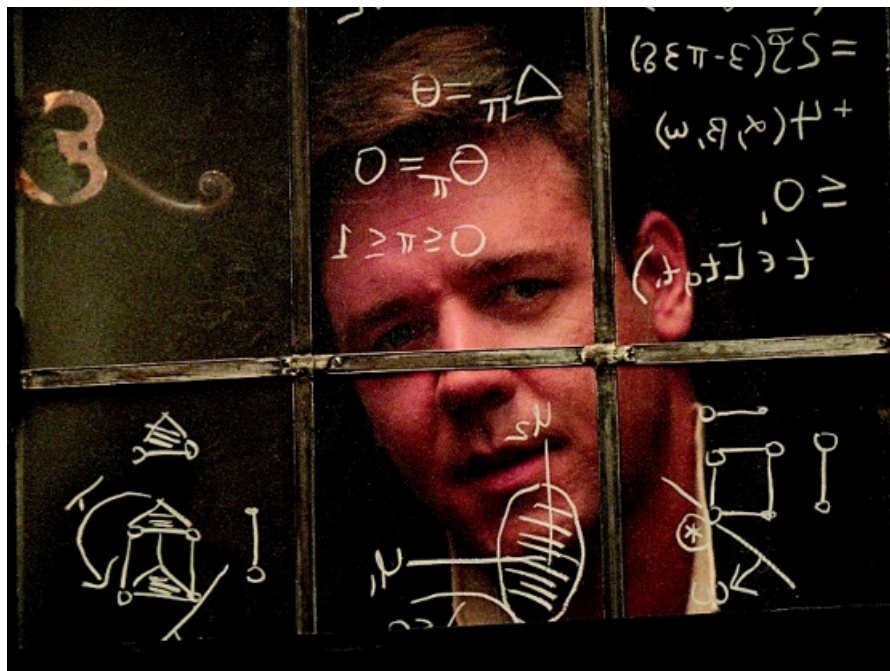
Förlag: Studentlitteratur; 2009.

ISBN 978-91-44-02980-1.

Nobelpristagaren John Nash Jr och Charlie Chaplins mor Hannah, drabbades båda av schizofreni. Sjukdomsbilderna hos två patienter kan te sig olika. Men det finns gemensamma drag, som till exempel i filmen »A Beautiful Mind« där Nash tycker sig på ett magiskt sätt styras av andra. Förmågan till social kontakt minskar och känslan av utanförskap ökar. Ofta har patienten upplevelser som är svåra att tolka på ett begripligt sätt. Såväl vilje- som känsloliv och tankeförmåga berörs. För att diagnosen schizofreni ska kunna ställas, enligt moderna diagnostiska system, ska psykotiska symtom förekomma under minst sex månader.

Schizofreni är en svår och handikappande sjukdom. Den drabbar en procent av befolkningen globalt. Sjukdomen debuterar oftast hos tonåringar på väg in i vuxenlivet. Det saknas test för att påvisa schizofreni. Läkemedel finns men botar inte sjukdomen. I Sverige är kostnaderna för vården minst 4 miljarder kronor. Forskningen om schizofrenins orsaker omfattar framför allt undersökningar av kliniska symtom, genetik, miljöfaktorer, kognition, hjärnabbildningar, biokemiska markörer och psykofarmakologi. Forskarna prövar olika hypoteser om miljöfaktorernas betydelse för utveckling av schizofreni. Testning av förebyggande åtgärder och behandlingsmetoder som baseras på miljöhypoteser är sällan renodlade och innebär stora etiska-praktiska-ekonomiska problem och har inte kunnat beskrivas i operationella termer. Mer kunskap om schizofrenins primära och utlösande orsaker behövs.

I boken ger åtta författare var och en sitt bidrag till forskningen. Genomgående ser man två forskningslinjer. En där man förklarar sjukdomsbilden med en enda gemensam bakomliggande or-

Filmen »A Beautiful Mind« av Ron Howard med Russell Crowe i huvudrollen skildrar nobelpristagaren John Nash Jrs schizofreni. Filmen kom ut 2001.

sak (lumpers), och en där forskarna tänker sig flera möjliga etiologiska skäl med olika diagnostiska undergrupper (splitters).

Det första kapitlet behandlar de symtom som studerats inom det svenska psykosprojektet Human Brain Informatics. Syndromdiagnosen schizofreni baseras på avvikande psykologiska fenomen som kan ändras över tid (Göran Sedvall). Denna insikt förstärks av att hjärnans receptorer och signalsubstanser också påverkas av miljöfaktorer som stress och diet, något som måste beaktas vid utveckling av effektivare läkemedel med mindre biverkningar (Håkan Hall).

Neuropsykologiska test för diagnostik av sjukdomssymtom och minnesfunktion har sitt värde även vid rehabilitering av patienter efter långa sjukdomsperioder (Håkan Nyman).

Forskning om arvets betydelse är ännu i sin linda. Man tänker sig att flera olika genetiska varianter kan öka sårbarheten för schizofreni. En gendefekt av en autoreceptor för dopamin, till exempel, kan orsaka förlust av återkopplad hämning av nervceller. Hos en annan patient kan minskad hämning av glutaminterga signaler till dopaminneuron i vissa grupper av nervceller leda till

schizofrena symtom. Flera olika genförändringar kan ge liknande störningar i hjärnans aktivitet (Lars Terenius).

Epidemiologer undersöker hur olika miljöfaktorer påverkar hjärnans utveckling och funktion (Christina Hultman). Neurofysiologiska undersökningar vid schizofreni beskrivs (Jarl Risberg) liksom hjärnabbildning med magnetkamera (MRI) (Ingrid Agartz). Studiet av tidiga symtom och förebyggande åtgärder visar att mer kunskap behövs för verklig profylax (Ingrid Melle). Schizofrenibegreppet är snart 100 år men orsakerna är fortfarande okända. Endast genom intensifierad forskning kan effektiv, etiologiskt grundad behandling utvecklas.

Boken rekommenderas till varje sjukhusbibliotek och alla ST-läkare och andra som vill ha en överblick över aktuell schizofreniforskning på bred front. Med tanke på att det varje vecka publiceras många nya artiklar om schizofreni vore det värdefullt om författarna fick tillfälle att ge ut boken på webben med fortlöpande uppdateringar om schizofreniforskningens framsteg.

Lennart Wetterberg
professor em,

Karolinska institutet, Stockholm
lennart.wetterberg@ki.se

